

STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY

NO. 04465

LIDER

Kalman Segal

THE MAX PALEVSKY
YIDDISH LITERATURE COLLECTION

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified.

If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

ק. סעגאל

ל י ד ע ר

פארלאג • „ידיש בוך“ • ווארשע 1952

K. SEGAL
W I E R S Z E

Redaktor: L. OLICKI
Okładkę projektował: I. REJZMAN

רעדאקטאר: ל. אָליצקי
הילע געצויכנע: י. רייזמאן

Printed in Poland

Wydawnictwo

„Idisz Buch“

Warszawa 1952 r.

Nakład 5.500 egz. Ark. druk. 5,5 Ark. wydawn. 2 Papier dzielowy V kl. 61x86 cm. 70 g

Druk ukończono w czerwcu 1952 r.

Druk. „Nowe Życie“ Warszawa ul Tarczyńska 8

3-B-50556

מייץ היים

מיין היים

כ'געדענק מיין אלטע היים.

ביים וועג געשמאנען איז א קרייץ א קרומער,
און איד, דאס יינגל, שמי און מראכט:
ווער איז גאט?

דא, אויף דעם קרייץ ביים שליאך,
אדער דארט, ביים רבין אין חדר?
איך קער זיך אום און גיי אהיים
אין דער אלטער קרעמישמע ביים שליאך,
וואס נאך דער זידע האט געבויט
מיט זיינע הארעפאשנע הענט —
(דערפאר איז דער שמרויענער דאך
און די קרומע, הארבאטע ווענט
זיין שענסמער פאלאץ געווען אויף דער וועלט,
זיין יידישע היים אויף פוילישן, פריזישן פעלד).

דער פריזישער הויף איז שענער האך געווען פון זיין היים —
סאלאנען ליכטיקע, מוזיק און פרויען-געלעכטער;
דארפישע קינדער האבן נישט געקאנט פארשטיין,
ווער ס'לאכט און זינגט: רוסאלקעס, אדער פריזישע טעכטער.

איך געדענק זיי, די דארפישע יארן —

ס'ווערן פון דארפישע קינדער — פרויען און מענער;
מיפער די קנייטשן און גרויער די האר
פון די פויערישע מאמעס;
די פעלדער ווערן שמעלער און קלענער,
קלענער און שמעלער די לאנעס,
זייל ס'טוילן דאס פעלד די פויערישע מאמעס
פאר דערוואקסענע זין און טעכטער;
זיי בענטשן, די קינדער זאלן זיין זאמע,
און מעסן, די חלוקה זאל זיין א גערעכטע.

און שפעמער האָט דאָס יינגל פאַרשמאַנען,
פאַרוואָס אין דאָרף איז אַרעמקייט כסדר,
און נויט איז אונטער יעדן פויערישן דאָך. —
דעמלט האָט ער זיך געלאָזט אַוועק
זו דער פּרעמדער שטאַט און וועלט.
געפירט האָט אים דער ווייטער פּראַכיקער וועג,
געלאַכט האָט אים דאָס ברייטע פּריצישע פעלד.

פּרילינג אין דער היים

די שטוב איז פּראַסט און איינפּאַך,
דאַרפּיש, ווי ביי אַלע דאַרפּסלייט —
ווענט האַרבאַטע, און פון שמרוי דער דאַך.
שטאַרט די שטוב אין מיטן פעלד,
וואָס ציט זיך אין דער ווייט,
און יעדעס ווינקל פון דער שטוב איז היימיש,
אין אויך דאָס גרויסע גרינע פעלד איז — היים.

דער הימל — ווי די אויגן פון דער מאַמען,
אין די זון אינמיטן טאָג — ווי אַ גרויסע געלע כלום,
און אײך — אַ קינד, נעם צוזאַמען
די ווייטקייט פונעם הימל, די גרינקייט פון אַרום,
די אַלמע ליפעס און קאַשטאַנעס ביי דעם שליאַך,
דעם בינשטאַק, אַנגעשפּאַרטן אין אַ בוים,
דעם בושל, וואָס שטייט אויפן דאַך —
דאָס אַלץ איז — היים.

עס וועקט זיך אויף אַ קינד —
אַ שטילקייט איז אין דאַרפּישן אַלקער;
די מאַמע איז שוין לאַנג אַרויס פאַיען די קי,
דער מאַמע איז פון פאַר באַגינען נאָך פאַרנומען מיטן אַקער.

עימיט אויף די זון, צו שפילעריי און שטיפן גרויט,
ווי אַ קינד, וואָס יעדער פון אים קוועלמ,
זי וואַרפט אַ בינמל שטראַלן דורכן פענצטער אין שטוב אַריין,
גיט אין מאַרגנטוי אַ שפיגל איר געזיכט,
שיקט אַ גלאַנץ דעם מענמש ביים אַקעראַיזן,
פילט די אויגן זיינע אָן מיט בלויען ליכט,
און מיט פּריילעכען גוט-מאַרגן.

ערד

ווי א זילבערנע סמענגע — דער טייך;
די בערג — געקעסמלט אין גרויך-געלע קראפן —
ביסט היינט נאָר אַ חלום, מײן דאָרף,
אַ דערמאָנונג — דײַנע אַראַמאַטן.

פרימאָרגנס אין שניט פריע —
ס'ווינקט אויף מיר דער ווילדער מאָן,
ס'בייגן זיך די זאָנגען, —
פון הימל טרעלט אַ זשייוואַראָן
מיט זיסע קלאַנגען.
ס'צײט אַ פאַסטעך וערגעץ אַ געזאַנג, עס שפּילט אַ פּלײַט —
סערפעס קלינגען מיט שמאַץ, צום שניידן גרייט.
פרויען — אין צווייען געבויגן,
אַ שרייט — אַ טאַנץ. הער סערפ גלאַנצט, ווי אַ שווערד,
און שניידט מיט כוח און צאָרן זיך אַרײַן אין גאַלדענעם קאַרן,
און פינקלט צו די זאַנגען מיט זײַן שמאַלענער שאַרף.

ערד מײַנע! איך ווײַס —
דאָסמײַנט הנאה פון מיר און פון מײַן שווייס.
ערד מײַנע, זײ געבענמשט!

אויף העם צלם ביים וועג גוססט אַ געקרייצטער מענטש
אין זײַן טױט פאַרמראַכט —

ס'טובלען זיך די ווערבעס
אין טײך און אין פאַרנאַכט —
און איבער וואַלד און פעלד
צום הימל-צעלט
קלינגען קלאַנגען
צו אַווע-מאַרי —

איך בייג צו דער ערד מיין געזיכט און קלער:
ס'איז ווידער אוועק א טאג,
וואס וועט נישט קומען מער.

אויפדערנאכט אטעמט האס דארף אין רו;
ס'זוישט אפ דעם שווייס די לבנהדיקע שייך;
ס'באגלייט „א גומע נאכט“ פון גרילן,
א שטילע מידקייט טרייבט אהיים.

דאס השכות האט מיט היי זיך צעשמעקט,
דעם הימל שפאלט א פאלנדיקער מעמעאר,
ס'האט זיך א השד אין מיר דערוועקט,
אז ס'איז א חלום נאך — — —

האַרבעט

פרימארגן ווערט אלץ שפעטער, שפעטער,
זון מיט א יעדן טאג קומט פריער אן דער זון-פארגאנג.
די ערשמע ווערן געל בעריאזע-בלעטער,
עס רוימלט זיך דער ווילהער וויין,
און ס'בלאנקעט אום א טרויער אויף די פוסטע פעלדער —
ס'איז אומעטיק און באנג.

ס'איז טרויעריק דער הארבעט,
זוי מיין טאטנס ראש-השנהדיקער ניגון
פון שיר המעלות ממעקים —
די ביימער-צווייגן שמילת-חנונימדיק זיך וויגן,
אַרעם, נאקעט.

די זון — זי ווארעמט מילד,
נאר וויפל אומעט איז אין איר פאראנען!
א וויסער שפינוועב איבער פעלדער שוועבט,
און געפלען דעקן איין די נאקעטקייט פון לאנען.
ס'פארציט דער הימל בין-השמשות זיך מיט וואלקנס
מונקעלע און שווער ווי בליי.
דאס דארף זיך הילט און פינצטערניש, זוי שווארצער סאמעט,
עס טראגט זיך פון ווילדע גענדז און זשוראוועס דאס געשריי —
דאס הארץ טוט וויי, פארקלאמערט.

אַרעמע ערד, צעשניטענע אויף פאסמעס, שטיקלעך,
און דו, פארליכטער אין דער נחלה, טאמע —
נישט איר האט באוויזן מיר זאלן זיין גליקלעך,
נישט איר האט באוויזן, מיר זאלן זיין זאמע.

היינט איז אין מיין דארף א ניי געמיט פאראן —
נישט טרויער הערשט דערין, נאר פרייד;
זעטיקייט — און נישט די גרויע, נאגנדיקע זארגן.
נאר ס'האט מיין טאמע נישט דערלעכט די צייט,
און איך בין היינט א זינגענדיקער שמאטמאן —
פון ווייזן בלויז איך זע דיר, דארף,
און פריי זיך מיט דיין פרייד.

שווארצערד

דער מאַג איז מיר, נאָר נישט דער מענטש,
כאַטש אַלע חושים בעטן ביי אים רן.
— שוואַרצערד, מי פון מיינע הענט, דו זיי געבענמשט!
— שוואַרצערד, גיב מיר כוח, כ'האַב אַזויפיל נאָך צו מאַן!

עס וועלן קיינמאַל מיינע הענט פון דיר נישט ווערן מיר,
און ס'וועט מיין האַרץ פון דיר נישט ווערן קיינמאַל שוואַך —
דאָך קרעפטיק מיינע אַהעמס, קרעפטיק מיינע מרים,
ווייל ס'וואַרט אויף מיר נאָך מי אַ סך, אַ סך.

מיין שטאם

מיין שטאם — דאס זענען ייזן הארפישע און שמארקע, ווי די דעמבעס, וואס האבן פון דער שווארצערד פוילישער געצויגן זייער זאפט; — ברייט-פלייציקע, מיט פנימער פון זון און ווינטן אפגעברענטע, מיט פויסטן הארטע, ווי די גרודעס ערד, מיט פויסטן פולע קראפט.

ניס זענען מיינע זיידעס ווייט געווען פון פלפול און פון ספרים הייליקע, און אפגעפרעמדט פון ווערמער סאמעמענע, זיידענע קאפאמעס. זיי האבן נישט געוואסט דעם טעם פון פוילקייט און פון ליידיק גיין; געטראגן תמיד שטייול יוכמענע — אין לעכער און אין בלאמע.

פון קינדווייז אן — ביים טייך, אין רוישנדיקן וואלד און אויף די גרינע פעלדער, באהאפטן האט א פראסטע ליבשאפט זיי צום היימדארף און צום לאנד. —

זי האט געשפייזט מיט כוח צו דער ארבעט ביז דער שפעטער עלטער, און ביז צום לעצטן אטעם אין דעם פויערישן הארץ געפלאמט.

ס'פלעגט טרעפן — ס'האט עמעצן פון זיי געלאקט די ווייטע לענדער, און ס'פלעגט זיך ווער אין וואנדער און אין וואגל לאזן זוכן גליק. נאך ס'איז קיין איינער נישט פון זיי געשמארבן צווישן פרעמדע; די בענקשאפט, ווי א מאנגעט, האט געצויגן און געפירט צוריק.

זיי האבן זיך אהיימגעקערט פארבימערטע און מידע, א לעבן-לאנג דערציילט פון רייכקייט שמאטישער און נויט. פארבליבן איז אין זיי דער אומחן צו די רוישיקע יארדן, געבענטשט איז נאך דאס שטיקל שווארצע דארפיש ברויט.

און ווען עס קומט מיר טיילמאל אויס די נעמען זייערע דערמאנען, איך זע די ענלעכקייט, וואס איז צווישן זיי און מיר פארצן; אויך מיר איז ליב דער הארעפאשנער שוויים פון פנים, און זייערער פון אליץ איז מיר מיין היים — מיין לאנד.

באלאדע וועגן מיין זיידן אויף דער עלטער

העיל! מויוזנט וויינטן יאָגן זיך,
מויוזנט בורעס ווייגען זיך,
דער שניי פארשיט די וועלט.
ס'האָט פיינט מיין זיידע קלאַנג זיך, —
נאַר ס'ברענט און ברעט די קעלט.

דאָס פערדל — קוים עס זשיפעט נאָך,
דער שליטן — קוים ער סקריפעט נאָך,
דער זיידע — קוים ער לעכט.
ער רייכט די נאָז און כליפעט נאָר:
— און דאָס הייסט אויך געלעכט?

עס פרייט זיין באַרד און סאָפליעס איין,
ער שרייט צום פערד און רייסט די לייץ:
— געוויילעניו! שוין באַלד...
נאַר ס'פערד איז טויב, און ער ווערט ביי:
— מיר זיינען ביידע אלט...

ער זיפצט און צופט די גרויע באַרד
און עפעס איז אים אזא שאַד,
כאַטש נעם און זיך צעוויין...
(צי וויינט ער, ווייל דער פראַסט אים ברעמט?
באָדויערט ער ס'פערד, צי זיך אליין?)

דערשלעפט זיך צו הער שמאַט ביינאַכט,
נאַר ס'זיינען שטובן צוגעמאַכט:
— אשרי יושבי אין דער היים! —
דער זיידע האָט זיך בייז צעלאַכט
און רייסט אַרויס פון ברוק אַ שטיק...

דער זיידע לאָזט זיין צאַרן אוים,
זיין צאַרן צו דעם רייכסטן הויז,
מיט פענצטער הויך און העל —
ער לאַכט, און האַקט די שויבן אוים
אין מאַכט פון זיי אַ תל.

העי! וויאָס!

דאָס פּערדל — קוים עס זשיפעט נאָך.
דער שלימן — קוים ער סקריפעט נאָך,
דער זיידע — קוים ער לעכט.
ער רייכט די נאָז און כליפעט נאָר:
— און דאָס הייסט אויך געלעכט? —

דעם אנדענק פון מיין מאמען

דו האסט מיט ליבשאפט אונגעפילט מיין גהויען טאג, מיין זיין,
און שמענדיק פלעגסט באלייכטן מיר מיין פרעגנדיקן בליק,
אז נישט אין פוסטער פארעם און אין רייכקייט —
זיין בליק פון כלל געפינען כ'זאל מיין בליק.

געלערנט האסטו מיך אין פשמות. זען די שיינקייט,
דעם כבוד פון באשיידנקייט געגעבן מיר פארשטיין.
פון דיר געירשנט כ'האב די ליבשאפט צו מיין היימלאנד,
פון דיר געירשנט כ'האב דעם האס צום פיינט.

דו האסט פארפלאנצט אין מיר די ליבשאפט צו דער ארבעט;
געלערנט — אין די שווערסטע שעתן מוטיק זיין און זינגען;
און אויך ווי מיט די שארסקע הארעפאשנע הענט
צנטקעגנשמעלן זיך דער ארעמקייט, העם הונגער.

אין יעדן טאג דיינעם פון שווערער הארעוואניע
געזען כ'האב א געבאט, וואס תמיד מיך באגלייט אין לעבן;
צו צוקונפט גליקלעכער פון פראסטע הארעפאשניקעס ווי דו,
זיך קאמף און ארבעט — תמיד שמרעבן.

ירושל

בירושל האב איך נאך מיין מאמען צוויי עמערס לידיקע באקומען—
צוויי עמערס, ווי צוויי עדות שמומע
פון איר שווערן לעבן —
האב איך געמוזט א וואסער-מרגער ווערן.

וויפל מרערן האטמו אויסגעגאסן, מאמעניו,
איך די פארקויפטע עמערס וואסער?
האב איך פאר יעדער מרער א מראפן האס אריינגעמישט,
און כ'קאן ביז היינט דאס נישט פארשמיין,
ווי ס'האבן זיך די באלעכאטים ביי דעם זאמן מיט
מיט יענעם וואסער, מיט מיין האס נישט אפגעסמט.

ס'איז מיין געגארטע צייט געקומען —
נאר אין א ווינקל שטייען אלץ נאך עמערס צוויי,
צוויי עדות שמומע,
און דערמאנען,
אז כ'האב נאך נישט גענומען קיין נקמה
פאר די מרערן פון מיין מאמען.

מאמע...

ווער האט דעם שלעכטן חלום אויסגעטראכט?
ווער האט צעשיידט אונדז, מאמע...

כ'זע דיינע אויגן אומגעמום —
דיינע ליפן און שמילער תפילה שמוס,
און ס'איז דיין שמויכל סודותדיק און מילה,
און ס'זענען דיינע אפגען טיפער נאך געווארן

דו ביסט נישט בלויז א בילד —
דו ביסט איר מיר.
דו לעבסט אין מיר.

לאז נאך אמאל מיך שפיגלען זיך אין דיינע אפגען,
קושן דיינע פיס און ווונדן,
דערפילן דיינע ליפן אויף מיין שמערן,
צודריקן זיך צו דיר, וואס כ'בין א טייל פון דיר;
און פארשיכורן זיך מיט מיינע און מיט דיינע טרערן.

מיין מאמע דער דארפס-ייד

זיין יעדעס ווארט צו מיר געווען איז וואגיק, ניין.
ער פלעגט פאר מיר אנטדעקן ווונדער שכוונדער:
זערקענען די גערעמעניש פון אויפגעאנגענעם פארזיי;
ביים גאמען אנרופן א יעדן בוים און פעלד-געוויקס באזונדער;
לויט וואלקנס און לויט ווינט פארזיסזאגן דעם מארגנדיקן וועטער;
פון יונגע ווערב-רימלעך קוישן דארפישע צו פלעכטן;
רפואות-זאפטן אויסקוועטשן פון קריימעכצער און בלעמער,
און ווי אין מייד צו פאנגען שלייען, העכטן.

ערב-פרילינג פלעגן ווינטן ווארעמע אויף פעלדער בלאזן,
אין מילדער זונען-שיין האט שנעל דער שניי געמייעט,
און ס'פלעגן זיך באווייזן ערשמע בלומען, גראזן, —
דעמלט פלעגט דאס פנים זיינס פון שמרענגקייט זיך באפרייען,
ווייל ס'האט געלעכט אין אים די פרייד פון זריעה.
די געמלעכקייט האט ער געעזן אין נס פון וואקסן,
אין קערנדל געאנט דאס שפראצן און דאס בליען,
ביז ס'האט די עלטער אינגעבויגן זיינע אקסעלען.

זיין לעבנס-וועג געוועזן איז אן ערלעכער און פראסטער.
ער האט מיט האפענונג געמוטיקט, ווען ס'האט אויסגעפעלט
צום עסן,

און סע האט די ארעמקייט אין שטוב געפראסטקט:
— נישט אומעטיק זיין, קינדער, ס'וועט אמאל זיין בעסער...

און ס'זענען נאך א וויסטער כורע — צייטן בעסערע געקומען
ס'איז היינט אין שטובן דארפישע דא זעטיקייט און פרייד,
אין ס'מונקען זיך די הייזער אין גערוך פון בלומען;
נאר ס'האט מיין מאמע נישט דערלעכט די צייט
צו זען ווי רייך עס האבן זיך די סעדער דארפישע צעכלים.

נאר איך — געירשנט האב זיין ליכשאפט
צו דעם, וואס איז פאר אים געוועזן ליב — — —

בענקעניש

צוריק צו יוגנט מינער פירט מיר, סמעזשקעס דארפישע,
פראכטיק-ווייסע שמראָזן!
פרימאָרגנדיקער טוי פאָרווישן זאָל מיין שמאַמישע פאַרלוירנקייט,
די אייגענע און פּרעמדע זאַרגן!
מיין ברודערל! מיין פאַסמעכל! דו שפּיל פאַר מיר היינט אויף דיין
פלייט

דאָס ליד פון דאַרפישן פרימאָרגן.

נישט קומען וועל איך צו דעם סאַמע דאַרף —
כ'וועל שעמען זיך, אז כ'בין דאָ נישט געווען אויפיל יאַרן...
כ'וועל לייגן זיך צופוסנס ביי די כיימערס אַלמע שמאַמען
אין זאַפן זייער ריח, און טובלען זיך אין הימל קלאָרן
מיט דעם זשייזאַראָן און מיט דעם סאַלאַווי צוזאַמען

כ'וועל שפּיגלען זיך אין זילבער-פאַרב פון טייכל,
און שוועבן איבער דעכער, ווי דער ווינט אָן צאַמען.
פאַרנורען זיך, ווי אין אַ מעפּיד, אין די גראָזן ווייכע,
און חלומען... חלומען דאָס וויג-ליד פון דער סאַמען — —

אידיליע

זיי שטיל און פארנעם ווי די זאנגען זיך וויגן
אין ווארעמען אַמעס פון ווינט און פון זון.
דער שמעטערלינג פלאַמערט מיט פאַרביקע פליגל
און קושט אין געציטער די דופטיקע בלוס.

אַ לאַרכן-קינד הייבט זיך צום ערשטן געפלי,
און ס'פייגלעך פרייט זיך פון ערשטן נצחון.
— די ערד איז א גרויע, דער הימל איז בלוי,
אין זינגענדיק וועסטו דיין בענקשאפט דאַרט זוכן.

— פארגין אים, געליבטע, די הויכקייט פון הימל,
פארגין אים דאָס זיסע, האָס לאַרכישע טרעלן. —
די צאַרטסטע געזאַנגען איך הער דורך דיין שטימע,
און טיף ווי דער הימל דיין בליק איז, דער העלער..

פאלקסמאטיון

ביי מיין פענצמער זינגט א פויגל,
אין מיין גארטן בליען כלומען —
פול מיט בענקשאפט מיינע אויגן:
וועסטו ליבער צו מיר קומען?

מיינע אויגן פעך און פייער,
אלאבאסטער-ווייס מיין האלדז —
ליבע שטילע און געטרייע,
גרייט פאר דיר מיין מיידלש הארץ.

ווי-זשע לאנג זאל איך נאך ליידן,
ווי-זשע לאנג פארשעמט נאך זיין?
ס'ווערן כלהם אלע מיידן,
איך נאר בין נאך אלץ אליין.

מיין געליבטער טויב און בלינד איז,
און ער זעט מיך נישט, נישט הערמ —
ליבער גאט, פאר וועלכע זינד
איז מיר א בעל-מום באשערמ?

לאז אפן די מיר

ווען כ'האב דיך פארלאזן, פון טרויער און בענקשאפט געטריבן,
דו האסט מיך אין וועג נישט פארהאלטן — ביזט עלנט געבליבן.

איך האב זיך געלאזט אויף צוריק מיט אמאליקע וועגן,
געמיינט — ס'וועלן קומען די שוועסטער און ברידער אנטקעגן.

נאר מיך צו באגריסן איז קיינער פון זיי נישט געקומען.
עס האבן די וועג-שטיינער בלויז מיך באגעגנט מיט אומעם.

אין הארץ איז געבליבן די בענקשאפט און טרייבט מיך היינט ווידער
צו דיר.
א, כ'בעט דיך, אויב ווילסט מיר נישט קומען אנטקעגן, — לאז אפן
די מיר.

א גרום

צווייפל נישט אין מיר, כאטש ביסט דארט עלנט, שוואך
און אומבאהאלפן, ווי א קינד,
וואס שרעקט זיך פאר דעם וואס פון ווינט
אין הארבסטיקער נאכט.

דורך זיגזאגן גיי איך צו דיר, אין דיר פארטראכט,
כאנגלייט פון וויינענדיקע ווילדע גענדן
אין נעפל און פארנאכט.

כ'האב ד'ך געזוכט אויף אלע וועגן און אומוועגן,
 ווו ס'האט צמאל דיין שריט געוואנגלם.
 אין איינזאמקייט האט מ'ך די נאכט באגעגנט,
 ווי ביי א טויב פארווונדעט, האט מיין הארץ געשלאגן,
 כ'האב ד'ך געזוכט אין ווארעמע און העלע היימען,
 אליין — באהאלטן זיך אין קילן שאמן פון די בויערן.
 ס'האט עמעצנס א לאכעדיקע פרעמדקייט
 גענומען אין מיר וויינען,
 ס'האבן וועמענס פלאכע ווערטער
 געגרילצט מיט ווייטיק אין די אויערן

צמאל האט דא געשמעקט די צווייג פון פלידער,
 ס'האט אן אזיערע געקושט דעם ברעג
 מיט כוואליעס גריזועדיקע, ווייסע —
 מיר האבן זיך פארלוירן שיכורע און מידע
 אין בלעמער-רויש און פליסמערן הייסע. —
 ליבע מיינע, איך ווייס,
 אז מארגן וועלן מיר זיך ווידער טרעפן ביידע,
 און וועסט מיט אלע חנען זיך צעבליען ווידער —
 ס'וועט דעמלט קיין שום כוח אונדו שוין מער נישט שידן,
 נאך זיסער בליען וועט דער פלידער.

נעם מיך אן...

נעם מיך אן ביי דער האנט און פיר
צו אונדזער היים אין שטעטעלע, צו אונדזער מיר.

לאמיר זיך אין קינדער פארזאנדלען זינגע,
ס'ליד פון ראזשינקעס און מאנדלען זינגען.

ס'וועט דער טאטע פאר אונדז די מיר אויפמאכן,
בלעטן אונדז און קושן אונדז, די טאטע וועט לאכן.

ס'וועט דער טאטע קיינמאל מער שוין אונדז נישט קושן,
די טאטע וועט קיינמאל נישט די טרערן זוישן.

און איך וויל אויך שוין מער קיין קינד נישט זיין,
וויל ס'האט נישט ווער צושמילן מיין געוויין.

צו שמילן מיין געוויין — — —

דערמאנונג

דו ברענגסט מיט זיך דעם אַמעס פון דער אלטער היים.
אין דיינע האַר איך שפיר דעם ריח פון די פעלדער.
עס קלינגט דיין שמים מיט ווייטע אלטע לידער —
א קרעטשמע אין א האַרף צווישן וועלדער.

דו הערסט? אַט זינגט דער זשיינאַראַן פאַר אונדז זיין ליד.
די ערד איז ווייך, די ערד איז ווארעם ווי דיין לייב.
די זאַנגען איבער אונדז — א חופּה,
און אלע ווילדע מאַנען זענען רויט פון אונדזער פרייד.

אין דיינע אויגן ברענט דער פּלאַם פון שטאַלצן בונט,
דיין קליינע ברוינע פויסט — א דונער פון דיין צאַרן.
דו האַסט פון האַרץ א וועלט א נייע אויסגעכישופּט
און אלץ ארום איז אונדזער אייגנטום געוואָרן.

דו רוקסט זיך נעענמער צו מיר צו און דריקסט מיין האַנט.
עס לייכטן מאַדנע דיינע אויגן. העלער — דיין געזיכט.
מיר שמרעקן צו דער צוקונפט אויס די אַרעמס —
מיר אַנען זי — דורך האַפענונג און ליכט — —

אויף די חורבות — אויפֿאנג

פארען אזא קלאנג...

פארען אזא בלום,
וואס פריצימיק פארוועלקט,
געקייקלט פון ווינט
פון געוויטער.

פארען א געזאנג,
וואס האט צו איר קינד
ערשט געזונגען א מוטער;
פארען אזא קלאנג,
וואס הענגט אין דער שמילקייט און ציטערט;

פארען א געשריי,
א געשריי פון א שמומען,
וואס קומט פון זיין ברוסט נישט ארויס,
וואס בלינעט און שטיקט זיך
וואס בלינעט און שטיקט זיך
מיט זיך אליין בלויז —

די בלום

כ/האב היינט געזען די ערשטע בלום פון פרילינג —
כ/האב זיך אָנגעבויגן צו דעם ווייסן קוויט,
געוואַלט דערלאַנגען מיט דער האַנט.
— פֿלוצעם איז מײן האַנט געכליבן שטאַר —
עס האָט זיך מיר דערמאַנט:

פֿרילינג —

א טויטן-לאַגער.

ביי אַ שמעכל-דראַט

שטייט אַ מאַמע —

ווייסע שניי-בלימלעך ביי אירע פיס,

דאָס קינד פֿון יענער זייט:

— „מאַמעניו, ווי שוין זיי בליען!“

גיט די מוטער זיך אַ ריס,

ציט אויס די האַנט צום ווייסן צוויט.

— „מאַמעניו, רייס די בלומען נישט,

לאַז זיי לעבן“ — — —

— אויפן הימל שוועבן וואַלקנס רויך — — —

כ'האָב ווידער געזען מיין אלטע היים,
מיט ווילדן וויין באוואַקסן,
מיט זון באַשיינט.

אין אלע פענצמער זענען גאַנץ די שויבן;
און אלע שינדלען זענען דאָ אין דאָך;
ס'בליען געל און רויט די רויזן,
ס'וואַרקען ערגעץ מיינע שויבן,
מיינע שויבן אויפן דאָך —
נאָר ס'איז די שטוב פאַרמאַכט.

אין קרומען שפיגל פון די שויבן
זשומען פליגן
אין דינע נעצן פון שפינען
צו בלויע הימלען,
צו הימלען בלויע.
און אין דעם פענצמער שטייט אַ לין
און לאַכט אויס מיר,
און לאַכט —

כ'האָב זיך פאַרשעמט, פאַרשעמט.
עס האָט אַ ווייטיק מיך פאַרקלעמט, געדריקט.
עס האָבן טרערן מיך געשטיקט.

נאָר איין גרינע לאַנקע שווייגט מיט קימל,
דער גאַרטן — מיט זשאַסמין.
און ס'לעכערט דורך מיין בליק עקשנותדיק דעם הימל:
— איך וועל נישט גיין פון דאַנען, כ'וועל נישט גיין!

אויף דאָס ניי

ס'טרעפט אַמאָל, אז נאָך לאַנגער וואַנגלעניש
שפייט דיך אויס דער צוג אויף דער זעלכער סטאַציע,
פון וועלכער אַנגעהויבן האָסט דיין זונג;
דערקענסט א יעדעס געסל, יעדעס הויז,
יעדן ברונעס, יעדן בוים
און אליין, צו וואָס דו האָסט געבענקט —
ווי אַ געשפענסט, דו שאַרסט זיך דורך די גאַסן!
און ס'קוקן דייע אַויגן דורך די מענטשן, ווי דורך גלאַז.
און מענטשן גייען אין אַ זייט פון דיר
און סודען זיך: ווער איז דער פרעמדער?
און ווייטער גייענדיק, דערזעסט אַ קינד,
וואָס שפילט זיך אין אַ פענצטער
און ציט צו דיר די הענטלעך אויס —
באַמערקסט ערשט איצט דעם פּרילינג און די שטראַלן,
און זוכסט עמעצן אַרום זיך
און טראַכסט פון דעם, וואָס איז פאַרפאַלן,
און זוכסט אַ טרייסט אין די צווייגעלעך,
וואָס שפּראַצן פון דער ערד אַרויס
אַרום דעם אַלטן אַפּטעהאַקטן שטאַם
אויף דאָס ניי — — —

צום דיכטער

דיכטער — דורך וועקט היינט פון לירישן דרימל,
פון פלאנטער פון זאצן,
מיט מויזנמער שטימען פון פעלדער און רוישיקע גאסן
דער פראסטער טאג-מעגלעכער מענטש.

אויף סקיבעס פארצקערטער ערד
איז די סאכע, די באַנע — א שווערד
אויף דער וואַך פון דער פרייד, פון דער זעמ.

אין יעדן זאָוואַד און אין יעדער פאַבריק
הילכט די מוזיק
פון טראַנסמיסיעס, מאַטאָרן.
און אין די מאַרטענישע אויוונגס
זיידן רויט מעטעאָרן —
בלוי בליצט דער אַצעטילען
אין אונדזערע הענט.

אין די גאסן וואַקסן הייזער, ווי שוואַמען,
אויף טיפן און פעסמן פונדאַמענט,
און העכער פון די רושטאַוואַניעס
שטייגן די ווענט.

דיכטער! דורך רופט היינט דער פראַסטער מענטש —
דער מחבר פון זאַנגיקע לידער,
פון פילשטאַקיקע הויכע פאַעמעס
פון שטאַל, מעטעאָריש צעגלימן.

זויש אַפּ פון דיין פענע דעם זשאַווער
און אויף דעם פייזאָזש, וואָס ארום דיר,
שים אויס א וואַרט, ווי א ראַקעטע,

און זאַל דיין ליד בלייבן לייכטן
איבער אונדזער טאָג-מעגלעכער פרייד!

אין מיינע לידער...

אין מיינע לידער צימערט א געשריי פון עכר:
מיט און הונגער און געפאר.
מעג מיט מעג זיך כמאריק שיהן —
עס ציט פארביי מיין יוגנט,
ציט פארביי דורך שטיינערדיקע וועגן
מיט בלעטער אויסגעריסן פונעם קאלענדאר,
מיט קראמפן אויף מיין גרינעם מאגלבוך.
נאר פריילינגס קומען, בליען אויפדאסניי —
יוגנט מיינע! ביזך דיך אומעמוס און זוך.

די פשוטע פרייד

ס'איז שוין דאס ליד, וואס ס'זינגט דער מענטש
א פרייער, ווי אין הימל-בלוי דער פויגל.
דער מאַג איז אין דעם שמיכל פונעם קינד געבענמשט,
און מיטן לעבן פרייען זיך די האַפנדיקע אויגן.

דאס איז די פרייד פון ארבעטער, וואס האט פון יוגנט אָן
אין קוילן-גרובן ביי דעם פירשט פאן-פלעסס געזימאכט.
ווען ער דערזעט, ווי ס'פלאַטערט הויך זיין רוימע פאן,
און זאגט מיט זיכערקייט און ליבע: אונזער איז די שאַכט...

דאס איז די העלע פרייד פון קינד, די גרויסע פרייד,
וואס בליט צו פריינדשאַפט — פריינדשאַפט, נישט צו האַסן.
דאס איז די פרוכט פון אונזער הערלעכן פארווי:
די ליבע צו דעם פאָלק, צו פעלקער און צו ראַסן.

דאס איז דאס ווערק פון יעטוועדן פון אונדז באַזונדער,
געשאַפן ביי דעם מיקראַסקאָפּ, צי מיט דעם האַמער:
די פרייד פון קינד, פון דיכטער און דערפוינדער,
פון ארבעטער, געלערנטע און פויערים צוזאַמען.

כ'האב געעפנט מיין פענצטער...

כ'האב געעפנט מיין פענצטער צו דער וועלט,
מיין הארץ — צו דער וועלט.
איך זאג איך זיך אריין
די זון, די פרייד, דעם שמיכל פונעם זיין.

סאיו מיר ענג אין מיין שטיבל,
וועל איך צעשמעטערן די ווענט,
וואס טיילן מיך אפ פון דעם מענטשן.

געבענטשט זיי, מיין ליבשאפט,
וואס כ'ווער אין דיין שייטער פארברענט,
פארלוירן,
און ווידער אין הערלעכקייט דיינער געבורן.

דעפארטאזש פון נייעם דארף

דאס זעלבע דארף. דער הימל איז דער זעלבער.
צוויי איז עס געווען צומאל אין מינע קינדעריארן.
נאר ברייט פארזייעט ציען זיך די פעלדער —
פארצקערט זענען שוין די מיעדזעס דא געווארן.

עס זאמלען ביי דער נייער קוזשניע זיך פויערים —
קאמביינען, דרעשמאשינען זיי באמראכטן ערנסט און גענוי;
דער זשום פון טראקטאר קלינגט ווי א מוזיק אין אויער.
די אברעגאטן — ניי, עס שפיגלט זיך די זון אין יעדער שרוף.
צום פארן שוין ארויס און פעלד די מעכטיקע מאשינען.
דעם פייגלשן געצווישט פארטויכן די מאטארן
מיט א געזשום פון ראיענדיקע בינען.

א זוניקער גייט אויף דער טאג, א קלארער.
און צו א שיף גלייך, דער קאמביין — אויף זאנגען-כוואליעס
אינעם פעלד.

מ'איז דעם קאמביינערס פנים רויט פון פרייד און היץ;
די שניט-קאמפאניע איז א קאמף, און ער מוז קעמפן ווי א העלד, —
צום-דא, בעתן שמרייק, געפאלן איז זיין פאמער אונטער פאליצייסקע
שמיץ.

ווען ער האט זיך דערוועגט צו קעמפן פאר א צוקונפט פאר
א בעסערער פאר זיינע קינדער.

דער זון האט יענע שלעכטע ציימן אויפן גאנצן לעבן פארגעדענקט:
דער פריץ האט געזארגט, די פויערים פארבלייבן זאלן פינצטערע
און בלינדע;

דאס דארף געווען איז תמיד אויסגעצאמערט: הונגער, ארעמקייט
און קרענק.

ער ווייסט — עס איז דער קלאסן-קאמף אין דארף נאך נישט
פארענדיקט.

עס לויפן נאך ביי די אויגן וועלפישע פון דעם קולאק, —
נאר שוין פארשוונדן איז דאס פריצישע געשפענסט אויף שמענדיק;
דער בונד פון ארבעטער און פויער איז אומצעררייכבאר שטארק.

א שטאלצער שטייט דער יונגער טראקטאריסט ביים רול:
ער וועט די שניטקאמפאניע דורכפירן ווי ס'דארף צו זיין...
עס וועט דער שפייכלער דארפישער מיט זויין זיין פול.
ס'וועט פרייען זיך מיט אים דער גאנצער קאלעקטיוו, די עלמערן
און פריינד.

דעם וועג אין פעלד באשאמענען צוויי יונגע עפל-ביימער-דייען.
צום דארף זיך ציען לאסט-מאשינען, אנגעלאדענע מיט שווער
געוויכט:

א פאלקס-שול וועט דאס דארף נאך היינטיקס יאר באנייען,
און אין די פויערישע שמוכן לייכטן וועט עלעקטריש ליכט; —
זיי פירן צו דער בויונג צעמענט, ציגל, דראט
און פילן אן די מאגאזינען דארפישע מיט סחורות.
בריגאדעס ספעציאליסטן קומען פון דער שטאט
אין בויען הייזער — דענקמאלן פאר קומענדיקע דורות.

פארנאכט, ווען ס'פארט דער טראקטאריסט פון פעלד,
באגריסן אים מיט בלומען אלע היימען,
און פריינדלעך לאכט צו אים אן אלטער, גרייזער פויער:
דאס איז דער זקן, וועלכער האט פארפלאנצט ביים שליאך די עפל-
ביימער,
זו ס'האבן פריער וויסמע ווערבעס בלויז געטרויערט.

מיין רייכמום

ווער איז פון מיר רייכער?

די זון קושט מינע פעלדער,
שפיגלט זיך אין מינע טייכן
און אין מיר;

ס'בליט אויף מיט א שמויכל מיין געזיכט,
מינע הענט פאטשן פאר פרייד,
די ליפן זינגען א ליד
פון גלויבן אין מיין בוי
און אין זיג.

און זאל איעדער מיך פארשמייט,
אז ס'איז מיין פרייד
אין אייער פרייד —
אז כ'בוי א היים
פאר אייך א היים,
און אז מיט דעם כ'בין רייך,
וואס כ'בין א טייל פון אייך.

ביי דער בויונג

הורבות זענען דא נאך ערשט נישט לאנג געלעבן
און דורך די פענצטער-לעכער האט געוואָרען ווינט.
זענען מענטשן דא געקומען מיט לאַפּאַטעס, העק און זעגן,
און זע — דער אומעט איז אַוועק געשווינד.

דעם ציגל-ברוך און פון פאַרמיליקונג די לעצטע שפורן
זיי האָבן גרינטלעך אויסגערוימט,
און וווּ עס איז געווען רואינען בלויז פון עברדיקע יארן,
באַוויזן האָט זיך לעבן, הימל, רוים.

עס האָט געברענט די אַרבעט אין די הענט,
די מענטשן האָבן זיך באַמיט — וואָס שנעלער, שנעלער;
עס זענען נישט דערגאַנגען נאָך צום דאָך די ווענט —
מע האָט אַריינגעשטעלט שוין פענצטער, מירן, שוועלן.

אין יענע הענט האָב איך געזען אַ ווונדערלעכע קראַפט,
און פרייד — אויף יעשוועדן געזיכט.
עס האָבן אויגן וואַרעס-מילד צו מיר געלאַכט:
אַזוי אַ בויט מען, ווען מען בויט פאַר זיך!

געוועט

אנטקעגן מיינע פענצטער וואקסט א נייער מויער.
אים בויען מיינע פריינד:
דער מויערער, דער מישלער און דער זדון,
און יעדן מאָג ווער איך ביי זיי געווייער
וויפל שורות ציגל זיינען צוגעקומען היינט
און וואָס עס בלייבט אויף מאַרגן נאָך צו מאַן.

מיר קענען זיך שוין ביי די נעמען,
און ס'זענען אונדזערע מלאכות ביידן אונדז נישט פרעמד,
ווייל ווי די דיכטונג איז דעם בויערס מי,
און ס'ליד מיינס מוז דאָך פעסט זיין ווי צעמענט.

און ס'גייט בשתיקה אָן ביי אונדז אזא געוועט:
ווער גיכער און ווער שענער —
דער בויער אָדער דער פּאַעט...

פארטרעט פון א שלאגלערין

פריינדין מיינע, מיט די אויגן מוטיקע און העלע —
דיך האט געוויגט צום קינדער-שלאף די נויט;
די ארעמקייט געטריבן האט דיך איבער פרעמדע שוועלן,
דיין יוגנט קייפן זאלן רייכע פארן ביסן ברויט.

דו האסט פארשטיקט דיין טרער, וואס האט געקאנט פאר יענע
זיין א שפאט.
עס האבן בלויז די ארעמס דיינע קרעפטיקע געהאט פאר זיי א ווערט.
געצייטיקט זיך פארבארגן האט אין הארץ דיינעס האט
צו די, וואס האבן דיר דעם שמייכל קינדערשן פארשמערט.

און שפעטער האסטו אויך דערפילט דעם יאך פון פרעמדן פיינט.
מיט טויט-גרויל און מיט פחד איז געווען געצייכנט יעדע רגע.
ס'האט ווידער האט געברויזט אין דיר, נאר האסט שוין נישט
געוויינט —
עס האבן דעמלט דיך געקענט אין וואלד די פארמיזאנער-וועגן.

און ווען דו האסט די פארמיזאנער-שבועה טריי צו זיין געגעבן,
און ווען דו פלעגסט מיט קויל באגריסן דעם פאשיסט, —
ביסט תמיד גרייט געוועזן מקריב זיין דאס יונגע לעבן,
כאטש לעבן און דערלעבן דעם נצחון האט זיך דיר אזוי געגלוסט...

ווייל ערגעץ טיף אין הארץ האט מוטיק זיך די האפענונג פארזאנקערט,
אז ס'קומען שוין אנטקעגן טעג, ווען וועסט שוין קאנען ליבן —
ווייל ס'האט געפליסטערט ערגעץ טיף אין די פארביטערטע געדאנקען
די זיכערקייט, אז ס'וועט דער שונא זיין אויף תמיד שוין פארטריבן.

ווען ס'איז דער לעצטער אפהילך פונעם קריג פארשמומט געווארן,
האסט נישט געטראכט פון אפרו נאך די צייטן גרויליקע און הארבע;
פארווירקלעכט זענען דיינע טרוימען נאך די לאנגע שווערע יארן,
און ווידער שמעלסטו זיך, דעם פאלק צו דינען, צו דער ארבעט.

ערשט איצט האָסטו דערפילט אין זיך די פרייד פון פרייען זיין,
דערזען ארום מיליאָנען ענלעכע צו דיר
דערפילט: דאָס היימלאַנד איז די שענסטע היים,
דאָס פּאַלק איז אַ משפּחה פריינד און קרובים אָן אַ שיעור.

דו האָסט אין זיך אַנטפּלעקט אַ קוואַל פון כּוּחות נייע,
אַנטגעגלעך צו פעסטיקן דעם אויסגעקעמפּטן זיג,
אַז וואַקסן זאָלן דייער קינדער זאָרגלאָזע און פרייע,
אַז וואַגן זאָל נישט קיינער מער צו שמערן זייער גליק.

פריינדין מיינע, כּהאַב געזען אין קינאַ-כּראַניק היינט אַ בילד,
אין באַלד דיין פריילעך-לאַכנדיק געזיכט דערקענט;
מיט דיר צוזאַמען כּהאַב דיין שמאַלצע פרייד געפילט:
אין דעם בעלוועדער-פּאַרק שפּאַצירסט מיט אונדזער פּרעזידענט,
און וועגן דייער פריידן מעגלעכע דערציילסט.
ער רעדט מיט דיר, ווי תמיד, פריינדלעך, מילד —
איך האָב אין דעם דערזען — דאָס בילד פון אונדזער צייט.

אן אלטע שילערין

די האַרעפּאַשנע מי פון לאַנגע שווערע יאָרן
האַט איר געזיכט אין אַ צעקנייטשטן פאַרמעט אויסגעפורעמט,
און יעדעס נייגעכויירן קינד
האַט נייע זילכער-פאַסמעס איינגעפלאַכטן אין די האַר איר.

אויף אירע פלייצעס, איינגעהויקערטע און שוואַכע,
דעם יאָך פון אַרעמקייט זי האַט געטראָגן
(די שלעכטע צייט פאַוואַליע שלעפט זיך, זוי אַ משערעפּאַכע),
און ס'האַט אַ ליכשאַפט-קוואַל אין אירע אַדערן געשלאָגן.

געווען איז זי אַ נישט געלערנטע, אַ פראַסטע פרוי
(אַפילו ליינענען און שרייבן נישט געקענט)
אין טיילמאָל האַט זי זיך געפרעגט פאַרוואַס, פאַרווען
דאָס לעבן אירס איז ביטער-גאַל אַזוי,
און ענטפערן אַליין זיך האַט זי נישט געקענט,
איז זי אַרומגעגאַנגען אַ פאַרביטערטע און שטילע,
און עמעצן צו פרעגן האַט זי זיך געשעמט.

זי האַט געקוקט אויף דעם געדרוקטן וואַרט, ווי אויף אַ סוד,
וואָס איז פאַר מענטשן אַרעמע, ווי זי, פאַרבאַרגן;
דאָס גאַנצע אַרעם לעבן אומפאַרשמענדלעך איז אויף יעדן טראַט —
פאַר איינעם פרייד אַ פולע מאַס, דעם אַנדערן — בלוז זאַרגן, זאַרגן.
זי פלעגט זיך טיילמאָל צוקוקן צו אותיות געדרוקטע אין די ביכער;
זוי פאַטשערקעס זיי האָבן אויסגעזען צעשאַטן, ענלעך איינס
ביי איינס,

און ס'האַט איר וויי געטאָן דער נייגיר, און געוועזן איז זי זיכער,
אַז וואָלט זי ליינענען געקאַנט, — נישט איינס וואָלט זי געקאַנט
פאַרשטיין.

און איצטער, אויף דער עלטער, איז אַ נייע וועלט אַנטשמאַנען.
ס'האַט עמעצער אין זינען אויך די אלטע אַפגעהאַרעוועטע פויערטע,
די אַרעמקייט און זאַרגן האַט מען ביי איר אַפגענומען.

איצט טוט איר וויי, וואָס אָפּגעשטאַרבן פאַר דער צייט איר מאַן איז —
ער פלעגט איר תמיד טרייסטן, ווען זי איז געווען אַ פאַרטרויערע, אַז
אז ס'וועלן צייטן בעסערע נאָך קומען.
איר דוכט זיך — יונגער און געזונטער ווערט זי היינט
און אליך, וואָס איז אַמאָל געווען,
האַט בלויז פאַסירט אין שלעכטן חלום.
אַביסעלע פאַרשעמט ביים בוך און העפט זי זיצט געבויגן —
די וועלט ווערט לייכט אַזוי איצט צו פאַרשטיין...

און ס'לייכטן אויף ביי איר מיט שטאַלץ און גליק די אויגן,
ווען זי פאַרשרייבט מיט ציטערדיקע הענט
דאָס וואָרט דאָס ערשטע: שלום.

ליד וועגן ערשטן מאי
און א באן-ברייגאדע פון זמפ-מיידלעך

רעלסן לויפן אונדז אנטקעגן,
ס'לויפן אונדז אנטקעגן וועגן,
שאטנס לויפן אונדז פארביי,
פליען בריקן און טונעלן,
נייע הייזער און פאבריקן —
ס'קלאפט דאס הארץ, און אויגן קוועלן,
און דער צוג הייסט „1-מער מאי“.

ס'פירט דעם פארצוואַ אַ פרוי —
אויגן בלויע — טיפע ברונעמס,
און צוויי לאַנגע בלאַנדע צעפ;
און די הייצערין — אַ פרוי אויך,
און דער פארצוואַ אין בלומען.
ס'גלאַנצן רעדער שפּאַגל-ניי —
ס'פירט בריגאדע זמפ,
און דער צוג הייסט „1-מער מאי“.

שמאַרק און פריידיק פירט דער צוג אונדז.
— ראַשער פיר אונדז אין דער צוקונפּט!
זיכער וועלן מיר באַווייזן
דורכצומאַכן גיך די רייזע —
ס'פירט די רויטע פאַן צו פרידן —
מאַשיניסט! צום מאַציאָליסם! — — —

מיינע טריט

— מעגלעך הונדערט מויזנט טאנען שמאל און אייזן! —
שרייען מיר אנטקעגן מראנספארענטן.
— חברים! האט איר אויסגעפירט דעם פלאן?
מיט וויפל מער פראצענטן? —

ווי אויסרופצייכנס הייבן זיך ארויס פון רויכיקן קאיער
די קוימענס פון פאבריקן:
— נאך מער קוילן, חבר שאכמיאר!

עס ציען זיך שאסייען נייע, בריקן;
וואו ס'איז א חורבה נעכטן נאך געווען.
וועט מארגן שטיין א הויז
מיט רויטע בלומען אין די פענצמער
און ווייסנקע גארדינען.

דער מאשיניסט, וואס שאפט מוזיק דורך רוישיקע מאשינען,
א קינעמלער איד, און אויך דער מישלער, אויך דער שמיד,
ווייל ס'איז א יעדעס נייע הויז — א פריידיקע פאעמע,
א ליד, וואס הילכט: מיר האבן עס באוויזן!

און ס'זוערן מיינע טריט נאך פעסטער, שטאלצער,
ווייל ס'איז א יעדער טראט — א שריט צום סאציאלזם.

שלעזישער פייזאזש

ס'איז דא נישט פארזאנען קיין נאכט,
קיין אומעט איז דא נישט פארזאנען.
עס רייסט דינאמיט אויף אין שאכט
און ס'קלאפן אין הומעס עלעקטרישע האמערס.

ס'איז שטיינקויל — ענערגיע, וואס טרייבט די פאבריקן,
ס'איז שטיינקויל — דער כוח פאר ריזיקע באנען; —
און שמאל — זענען רעלסן, מאשינען און בריקן,
און פרייד איז אין ארבעט און הארמאָנגראַמען.

ס'איז אונדזער די שאכטע און אונדזער די הומע,
די האַרטעסטע שמאלן דא ווערן צעשמאלצן —
ווערט הייסער דאס האַרץ, און ס'איז פריידיק דער אַמעס:
די ארבעט איז אונדזערע — מעגן מיר שמאלץ זיין.

ס'וואַקסט דער פראַצענט ביי מאַרמענישע אויוונס,
און ס'הערט זיך פון שאכטע דער רויש פון קאַמביינען* —
ערגעצווו שפילן זיך קינדער מיט טויבן,
און ס'גרינען אויף האַלדעס** די קנאַספן פון ביימער.

* קאַמביינען, וואָס באַקומען אַרויס קוילן פֿון שאַכטעס.

** בערגלעך, וואָס אַנמאַשיניען פֿון זאַכד און שטויבער אַרום די הומעס אין

שאַכטעס.

כאַראַקטעריסטיש פֿאַר דער שלעזישער לאַנדשאַפֿט.

וואכעדיקער אונט

1

דו גייסט אהיים אין אונטיקער שעה א מידער,
נאר מיט א גומן שמייכל אויפן אפענעם געזיכט.
עס זיינען פול מיט רואיקייט אלע דינע גלידער,
און ס'הארץ איז פול צופרידנקייט פון אויסגעפילטער פליכט.

דו זוכסט צעווישן פענצטער, צי סע לייכט זיך שוין ביי דיר אין
צימער,

און ס'בליצט אין דינע אויגן אויף א שוין פון שטילער פרויד,
ווען עפנט אויף די טיר און הערסט די קלינגענדיקע שטימע
פון וונקלעך: „דער טאטע גייט! דער טאטע גייט!“

עס ווארט דיין פרוי אויף דיר מיט צערטלעך ווארט
און מיט א מוטערלעכן ריר פון אירע מידע הענט—
און ס'איז דיר ליב און טייער יעדעס ווינקלעך און ארט
פון אים די ווארעמע און גליקלעכע פיר ווענט.

2

די מוטער שטייט ביים קינד געבויגן.
דאס קינד האט רוימע בעקלעך און שווארצע אויגן.
די מוטער דעהציילט וועגן גילדענער פאווע א מעשה.
דאס קינד האט הערעלעך שווארצע און ציינדעלעך ווייסע.

דאס קינד וועט איצט אנטשלאפן ווערן.
ס'וועט קיינער זיין חלום נישט שמערן;

ווייל כאטש אין דרויסן איז א רעגן א וויכער—
אין אונדזער שטוב איז ווארעם און זיכער.

האלבע נאכט. דער זייגער שלאגט.
 — קום שלאפן — ביסט דאך מיד
 אין מארגן וועט דאך אויך נאך זיין א מאג,
 מא שטעל אריין דעם לעצטן גראס אין ליד —
 גענוג אויף היינט!"

ער ווארפט נאך צו א בליק צום קינד,
 וואס שלאפט און שמייכלט מילד פון חלום.
 (ער נעמט אראפ פון וואנט פראנצעסקא גאזעס בילד —
 דא פאסט זיך בלויז פיקאסאס טויב פון שלום).

נפתלי באטוויין

אין קאמף פאר צייטן ליכטיקע פון קאמוניזם
דיין לעבן פאר א קרבן האסט געבראכט,
און ס'האט דיין העלדן-טויט דעם פאלק באוויזן
א ליכשאפט אן א מאס, דעם פיינט — פארצכט.

פאר דיר איז טייערער פון אלץ געווען דאס בילד,
וואס האט באשטראלט דיין וועג דעם לעצטן, העלד:
אין גראניט-שטארקן ווילן פון דיין הארץ פארהילט,
געיוכלט האט א וועלט פון יושר, א גערעכטע וועלט.

דו האסט דעם טאג פון זיג זיך נישט דערווארט,
צו זען די ברידער דיינע גליקלעך, פריי און גלייך.
דו האסט די פאן פון קאמף דערלאנגט דעם אוואנגארד
און איבער קעפ פון הענקערס אונדז הערגרייכט.

און ווען עס האט די לעצטע שעה שוין אויסגעשלאגן
און טריב געהאגלט האט דאס פויקן פונעם ווערבלי, —
דעם אורטייל האסטו אויפן קאט ארויסגעטראגן,
און דו אליין געבליבן ביסט אומשטערבלעך.

דורך קראפט און דורך הויכע מויערן פון תפיסה,
אנמקעגן ביקסן, אנגעלאדענע מיט מערדערישן בליי,
געווארפן האסטו שטאלץ דעם אנואג און באגריסונג:
— זיגן וועט די פרייהייט! ס'וועט זיגן די פארטיי!

שורות פון א ביאגראפיע

ליהאב דיך געזען אין שעה פון ביטערקייט און פיין,
ווען ס'האט געשטיקט דיך אין דער איינזאמקייט דער אומעם.
פארקוקט אין זיך, האסט דעמלט נישט געקאנט פארשמוין
אז עס שיינט די זון, און ס'רוישט די שמאט זוי תמיד.

און שפעטער האסט זיך איינגעהאכט אין איר גערודער,
דערהערט דעם ריטם, וואס איז אנטקעגן דיר געקומען
אין טראט פון מענטשן, ענלעכע צו דיר, זוי ברידער.
— קום מיט! — האט עמען דיך ביים ארעס אנגענומען.
ס'האט עמען דיר געוויזן: — זע, עס היילן זיך די ביימער
און גלייכן אויס די צווייגן, איינגעבויענע אין שמורעס.
— מיר וועלן וואך זיין איצט און נישט דערלאזן קיינעם
צו ברעכן לעבעדיקע צווייגן און צו שמערן רו פון קברים.
— פאראן אזויפיל טרערן אפצוויישן, שאדנס צו פארריכטן,
אזויפיל קינדערשע געזיכטער צו באשענקען מיט א שמיכל.
— מיר וועלן חשבון ביי די מערדער מאנען פאר דעם נעכטן,
און שטראפן, און באזיגלען זיי מיט קונס צייכן.

עס האבן פנימער גערעדט, באזעלמע און צעפלאממע,
עס האבן ווערטער און געדאנקען זיך געכוואליעט און געברויזט,
און אלע פנימער געוועזן זענען גוט באקאנט דיר,
די ווערטער — זוי פון האלדז דעם אייגענעם ארויס.
דאס איז געווען דאס ווארט פון ווידעראויפקום.
א פויגל האט גענומען בויען זיך א נעסט, דער מענטש — א היים.
א לאמער אינוואליד האט זיך געפרוויט צום ערשטן מאל א לויף מאן —
האסט אויפגעהערט זיך פילן איינזאם און אליין.

די גומע הענט

ערגעץ אין א וויסמעניש —
אויף הייסע זאמדן פלעגן בלויז די ווינטן זשומען,
געוואַיעט האָבן די שאַקאלן.
היינט שפּריצן דאַרט פון דר'ערד אַרויס פּאַנמאַנעס,
דאַרט שפּראַצן פון דער ערד אַרויס די בלומען.
דאַרט וואַקסט דער יונגער וויין
אין שייך פון זונען-שמראַלן.

די גומע הענט פון מענטש —
זיי ווייסן זיי אַזוי דערנענטערן דעם מאַרגן;
זיי קרישלען בערג און ווענדן טייכן אין אַ ניוער ריכטונג.
דאָס איז די קראַפט, וואָס ברױזט
און שאַפט די הערלעכסטע געשיכטע.

די גומע הענט
און מענטשן פון גומן ווילן —
דורך זייערע פינגער פליסט די ליבע;
זי גייט דורך הערצער מענטשלעכע,
זיי דורך אַ בריק, אַריבער.

שמאַרק איז די בריק פון ליבע,
שמאַרקער פון שמאַל
און פון אייזן.

דאָס זענען די גומע הענט,
פאַרפלאַכטן אין פריינדשאַפט און שלום,
און קיינער,
קיינער וועט זיי נישט צערייסן!

נעגער

ס'איז דער נעגער גענאָנגען אין קריג
אין סעפארטע באַטאָליאָנען,
כאַטש בלוט פאַרגאַסן האָט ער פאַרן זעלבן זיג,
פאַרטיידיקט די זעלבע „שטערנדיקע“ פּאַנען.

אויף אַיראַפּעס פעלדער האָט דאָס בלוט פון ווייסע
און פון שוואַרצע גלייך גערוּנען —
דער נעגער האָט געשמייכלט צו די ווייס-רויט-בלויע פּאַנען
און גוססדיק געשעפּטשעט לינקאַלנס נאַמען.

דער קריג האָט זיך פאַרענדיקט.
דיין פרייהייט איז אַ וונדער-מעשה —
אין דיין לאַנד נישט פרייהייט האָט געזיגט,
געזיגט האָבן די — רייכע.

אַ נעגעריש קינד,
דיין פרייהייט, וואָס איז אין לידער בלויז פאַראַן,
וועט אַמאַל זיין וואָר,
ווי וואָר ס'איז היינט דער לינמש און קוקלוקס-קלען — — —
אַ נעגעריש קינד.

א י נ ה א ל מ :

זייט	מיין היים
5	מיין היים
7	פרילינג אין דער היים
8	ערד
10	הארבסט
11	שווארצעחד
12	מיין שטאם
13	באלאדע וועגן מיינ זיידן אויף דער עלטער
15	דער אנדעק פון מיינ מאמען
16	ירושא
17	מאמע...
18	מיינ מאמע דער דארפס-ייד
19	בענקעניש
20	אידיליע
21	פאלקסמאמיוו
22	לאז אפן די טיר
23	א גרום
24	זו...
25	נעם מיך אן
26	דערמאנונג
אויף די חורבות — אויפגאנג	
29	פארפאן אונז קלאנג...
30	די בלום
31	1946
32	אויף דאס ניי
33	זום דיכטער

34	.	.	.	.	.	.	.	אין מיינע לידער...
35	.	.	.	.	.	.	.	די פשוטע פרויד
36	.	.	.	.	.	.	.	כהאָב געעפנט מײן פענצער...
37	.	.	.	.	.	.	.	רעפארטאזש פֿון טײַעם דאָרף
39	.	.	.	.	.	.	.	מײן רײכטום
40	.	.	.	.	.	.	.	בײַ דער בױונג
41	.	.	.	.	.	.	.	געוועט
42	.	.	.	.	.	.	.	פֿאַרמײַט פֿון אַ שלאָגלעך
44	.	.	.	.	.	.	.	אַן אַלמע שילעך
46	.	.	.	.	.	.	.	ליד וועגן ערשטן מאָן און אַ באַן-ברױגאַרע פֿון זמב-מײַדלעך
47	.	.	.	.	.	.	.	מײנע טרױט
48	.	.	.	.	.	.	.	שלעזישער פּױזאַזש
49	.	.	.	.	.	.	.	וואַכעדיקער אָונט
51	.	.	.	.	.	.	.	נפֿתּוֹל באַטוּן
52	.	.	.	.	.	.	.	שורות פֿון אַ בױאַרפֿאַפּ
53	.	.	.	.	.	.	.	די גוטע הענט
54	.	.	.	.	.	.	.	נעגער

1862